

Dossier

Serveis bibliotecaris en entorns rurals

Els Punts d'Informació i Lectura,
resposta gironina als municipis <3.000

Lluís ESTÉVEZ

Cap de la Secció de Coordinació
i Serveis a les Biblioteques
Servei de Biblioteques de la
Diputació de Girona
lestevez@ddgi.cat

Carme RENEDO

Cap del Servei de Biblioteques
de la Diputació de Girona en el
moment de l'encàrrec de l'article
carmerenedo@gmail.com

Article rebut el setembre del 2024;
revisat l'octubre del 2024

DOI

<https://doi.org/10.60940/itemn77id432031>

Els Punts d'Informació i Lectura, resposta gironina als municipis <3.000

Resum: La Xarxa de Punts d'Informació i Lectura (XPIL) de la Diputació de Girona neix l'any 2014 com a conseqüència de l'aprovació del Pla d'equipaments culturals de Catalunya (PECCat), per sistematitzar i dotar d'un protocol el servei de suport que ja es prestava a les biblioteques de municipis de menys de 3.000 habitants. L'adhesió a la XPIL dona accés a un programa de serveis i exigeix el manteniment d'uns estàndards. L'article analitza els èxits i fracassos d'aquests primers deu anys i identifica els aspectes que són clau per garantir el bon funcionament del servei. També suggereix alguns elements de millora que haurien d'impulsar les diferents administracions implicades.

Paraules clau: Biblioteques; lectura pública; xarxa; petits municipis; Diputació de Girona.

Los Puntos de Información y Lectura, respuesta gerundense en los municipios <3.000

Resumen: La Xarxa de Punts d'Informació i Lectura —XPIL— (Red de Puntos de Información y Lectura) de la Diputació de Girona nace en 2014 como consecuencia de la aprobación del Plan de Equipamientos Culturales de Cataluña (PECCat) para sistematizar y dotar de un protocolo el servicio de soporte que ya se prestaba en los municipios de menos de 3.000 habitantes. La adhesión a la Red da acceso a un programa de servicios y exige el mantenimiento de determinados estándares. El artículo analiza los éxitos y los fracasos de estos primeros diez años e identifica los aspectos clave para asegurar el buen funcionamiento del servicio. También sugiere algunos elementos de mejora que deberían impulsar las diferentes administraciones implicadas.

Palabras clave: Bibliotecas; lectura pública; red; municipios pequeños; Diputació de Girona.

The Information and Reading Points, Girona's response to municipalities <3.000

Abstract: The Diputació de Girona Network of Information and Reading Points (XPIL) was created in 2014 as a result of the approval of the Cultural Facilities Plan of Catalonia (PECCat) to organise and establish a protocol for the support service already being provided to libraries in municipalities with fewer than 3,000 inhabitants. Joining XPIL grants access to a service program and requires observing certain standards. The article analyses the successes and failures of these first ten years, and identifies key aspects that are necessary to ensure the service functions properly. It also suggests some improvements that the various administrations involved in it should promote.

Keywords: libraries and information centers; network of public libraries; small towns; Diputació de Girona.

1. Per situar-nos

Tenim el país que tenim: petit, geogràficament divers i amb una orografia amb caràcter. Els seus vuit milions d'habitants es concentren al litoral i les densitats de població oscil·len entre els 15.876 habitants/km² del Barcelonès als 5,3 del Pallars Jussà. L'administració local s'organitza en 947 municipis, dels quals només 11 tenen més de 100.000 habitants i 656 no arriben als 3.000.

Per acabar de fer-ho fàcil, tenim una administració supramunicipal fragmentada en quatre diputacions; un govern autonòmic amb competències exclusives en cultura i un estat que, tanmateix, no hi renuncia pas. Probablement la distribució de competències en cultura a l'Estat espanyol no pot ser més complexa i imprecisa.

No obstant aquest paisatge embullat, Catalunya ha bastit un Sistema de Lectura Pública (SLPC) ordenat i efectiu. La gran majoria dels municipis de més de 5.000 habitants compten amb serveis actualitzats i professionals. Per sota d'aquest llindar (és a dir, en el 77% dels municipis) la situació és força heterogènia.

Per a les poblacions entre 3.000 i 5.000 habitants, la legislació catalana preveu l'existència de biblioteques filials. De biblioteques filials n'hi podria haver 77, tantes com municipis. N'hi ha 59 i d'aquestes, 11 no estan integrades al SLPC.

En el cas dels municipis de menys de 3.000 habitants, la llei catalana preveu el suport de la comarca en la prestació del servei de lectura pública, que pot ser en forma de bibliobús quan no hi ha un punt de servei estàtic.¹ Existeixen 149 municipis que reben el servei

A la demarcació gironina, ja des dels seus inicis, el treball va ser conjunt entre la Generalitat i la Diputació. D'aquí el nom de "Xarxa de biblioteques de la Generalitat de Catalunya / Diputació de Girona" que s'utilitzava.

d'un bibliobús, ja sigui amb parada setmanal, quinzenal o mensual (109 a la província de Barcelona, 1 a la de Girona² i 39 al Pirineu lleidatà).

En aquesta ocasió, ens interessa fer una vista panoràmica dels 103 Punts d'Informació i Lectura³ (PIL) existents i, més concretament, dels de la província de Girona:

- Hi ha 11 biblioteques en poblacions de menys de 3.000 habitants a les comarques gironines que han estat registrats al SLPC, ja sigui per ròssec històric, per haver bastit un equipament adequat a les normatives d'algunes institucions de suport o perquè s'ha volgut propiciar algun servei de suport a una iniciativa municipal consolidada i ajudar a arrelar el servei per facilitar la construcció d'una biblioteca en condicions.
- Hi ha 29 que no estan integrats al SLPC, 16 dels quals adscrits a la Xarxa de Punts d'Informació i Lectura (XPIL).

2. El punt de partida

Amb la mort del dictador Franco i la recuperació de les institucions catalanes, el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 3/1981, de 22 d'abril, de biblioteques.⁴ La Llei establia la

1. V. l'article 36 de la *Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya*. <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/1993/03/18/4> [Consulta: 3/10/2024].
2. El municipi gironí de Viladrau rep la visita setmanal d'un bibliobús de la Diputació de Barcelona per completar el suport a la comarca d'Osona.
3. Amb la denominació de Punts d'Informació i Lectura, el cercador de Biblioteques de Catalunya inclou 115 equipaments, 74 dels quals estan integrats al Sistema de Lectura pública. Hi inclou serveis urbans a ciutats com Girona, Sant Cugat del Vallès, Tarragona o Vila-seca o pobles com Torroella, que no tenim en compte per a la redacció d'aquest article.
4. Llei 3/1981, de 22 d'abril, de biblioteques. Accés: <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/1981/04/22/3> [Consulta: 3/10/2024].

necessitat de conveni entre la Generalitat i els municipis de més de 5.000 habitants i la reglamentació del govern per al funcionament i suport del sistema. Es preveien serveis descentralitzats a les poblacions de més de 30.000 habitants i la prioritat que no hi hagués cap comarca sense una biblioteca pública. Per als municipis de menys de 5.000 habitants, l'atenció a la població es plantejava o amb serveis mòbils o amb biblioteques filials (també amb conveni).

A la demarcació gironina, ja des dels seus inicis, el treball va ser conjunt entre la Generalitat i la Diputació. D'aquí el nom de "Xarxa de biblioteques de la Generalitat de Catalunya / Diputació de Girona" que s'utilitzava.

A les 13 biblioteques heretades del franquisme (Olot, Figueres, Palafrugell, Ripoll, Salt...) s'hi van sumar les 19 creades per conveni arran d'aquesta Llei, de les quals 13 eren en municipis de menys de 3.000 habitants, un fet altament significatiu. Només cinc d'aquests municipis es mantenen avui en aquests paràmetres d'habitants. La majoria ha duplicat o triplicat la població i les seves biblioteques s'hi han anat compassant. Per posar-ne un exemple: no té res a veure la petita biblioteca que es va inaugurar l'any 1983 als baixos de l'Ajuntament de Vidreres quan eren poc més de 2.700 veïns, amb la magnífica biblioteca que avui presta servei als seus gairebé 8.500. Aquella llavor i la feina ininterrompuda durant 40 anys ha donat i dona fruits.

2.1. La Llei 4/1993⁵ i el Mapa de Lectura Pública

Amb la nova Llei, el Sistema de Lectura Pública a Girona comptava amb 32 equipaments a la demarcació: totes les biblioteques existents van ser integrades d'ofici al Sistema,⁶ també les petites.

Ja hem parlat dels serveis que la nova Llei proposa per als pobles sota el llindar dels 3.000 i no és el lloc ni el moment de descriure el salt qualitatiu que va suposar la Llei avui vigent davant de la derogada. Voldríem, però, subratllar la importància de l'aprovació, deu anys després, del Mapa de Lectura Pública de Catalunya. Finalment arribava un instrument de planificació que, per una banda, recollia la realitat i, per l'altra, mostrava el que havia de ser —ha de ser— la realitat de la biblioteca pública a cada municipi. A partir del Mapa de Lectura Pública, es podien establir prioritats, polítiques i avaluar els dèficits.

El Mapa del 2003, pel que fa a les 182⁷ poblacions de menys de 3.000 habitants, presentava 13 equipaments a la demarcació, la majoria integrats al Sistema de Lectura Pública. Avui, 20 anys després, els municipis d'aquesta franja s'han reduït a 170. El Mapa de Lectura Pública recull 34 equipaments en aquests pobles: 10 d'integrats i 24 que no en són. En realitat, les dades són força confuses i contradictòries entre el cercador de biblioteques i el Mapa: el cercador ignora l'existència, per exemple, del PIL de Fornells de la Selva i d'un bon grapat de sales, unes 10, de les quals no se sap si estan o no funcionant. El Mapa de Lectura Pública,⁸ al seu torn, obvia almenys els PIL d'Argelaguer,

5. Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 1727 (29/03/1993). <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/1993/03/18/4> [Consulta: 14/07/2024].

6. V. Disposició adicional cinquena de la Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya. <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/1993/03/18/4> [Consulta: 29/09/2024].

7. Descomptats 6 municipis de la Cerdanya que són de la província de Lleida i afegits 3 municipis de la comarca d'Osona que pertanyen administrativament a la província de Girona.

8. El Mapa de Lectura Pública recull equipaments a diferents municipis, alguns que havien estat PIL com Avinyonet de Puigventós, Palau-saverdera, Verges, Vilajuïga i d'altres que no ho han estat mai com Cornellà del Terri, Belcaire, Lladó, Portbou, Riumors o Vila-sacra. No compleixen, ara com ara, els requisits per ser PIL (principalment perquè no hi ha personal, però tampoc garanteixen horaris o col·leccions suficients). De fet alguns sembla (Molló, Portbou) que no existeixen.

Bolvir, Fornells i Riudarenes. Cal fer esment, també, que el Mapa recull un equipament a Medinyà, al municipi de Sant Julià de Ramis i un a Vilablareix. Per a la Diputació de Girona, el centre de Medinyà⁹ és un PIL i Vilablareix no es té en compte en aquest article, donat que ha superat els 3.000 habitants i té avançada la construcció d'una biblioteca filial adequada als estàndards.

2.2. El precedent: el Pla <3000 de la Subdirecció General de Biblioteques

El Departament de Cultura va impulsar l'any 2010 el PECCat (Pla d'equipaments culturals de Catalunya) per ordenar i completar un sistema d'equipaments culturals garant de la igualtat d'oportunitats a la ciutadania en l'accés a la cultura i a la cohesió social.

Per als municipis de menys de 3.000 habitants (el 69% dels municipis catalans, gairebé el 77% dels gironins), el Pla preveia els anomenats equipaments polivalents culturals comunitaris (EPCC) amb una vessant o bé d'espais d'accés a la informació i el coneixement o bé d'espais comunitaris de trobada i lleure. Aquests espais podien ser específics, compartits o complementaris. Els espais d'accés a la informació i el coneixement s'havien de configurar seguint els criteris establerts per la Subdirecció General de Biblioteques que va crear un protocol on es diferenciaven tres tipologies segons franges de població (fins a 600 habitants, de 600 a 1.600 i de 1.600 a 3.000) i on s'admetia la casuística de PIL escolar, amb doble finalitat pública i educativa.

El Departament de Cultura, a través de la Subdirecció General de Biblioteques, va fer,

El Departament de Cultura va impulsar l'any 2010 el PECCat (Pla d'equipaments culturals de Catalunya) per ordenar i completar un sistema d'equipaments culturals garant de la igualtat d'oportunitats a la ciutadania en l'accés a la cultura i a la cohesió social.

a comarques gironines, dos plans pilots: Vilajuïga com a PIL2, i Amer com a PIL escolar que van ser integrats al Sistema de Lectura Pública. El projecte va fracassar en ambdós casos, sobretot per la dificultat de mantenir els tècnics auxiliars de biblioteca. En el cas del PIL escolar a Amer, a més és possible que el professorat utilitzés irregularment les credencials del personal absent per entrar al programari de gestió. Cap d'aquests equipaments és avui al Sistema. Amer ha superat els problemes i continua treballant com a PIL escolar.

Figura 1. PIL de Fornells de la Selva (2.732). Creat el 2010 (aleshores 1.691 habitants) i adherit a la XPIL el 2019. Les projeccions indiquen que el 2032¹⁰ haurà superat els 3.000 habitants i serà una candidatura madura per esdevenir una biblioteca filial del SLPC.

9. Medinyà va ser annexionat a Sant Julià de Ramis el 1972 i va recuperar la seva independència el 2015 quan, després d'una consulta popular, una llei del Parlament de Catalunya el va crear. La llei va ser declarada inconstitucional. Malda per recuperar la seva independència i té el suport de l'Ajuntament de Sant Julià mateix i de les entitats supramunicipals. Té una població d'uns 900 habitants.

10. Projeccions: Població projectada per municipis i grups d'edat. Escenari mitjà (base 2021). XIFRA, *informació estadística local*. <https://www.ddgi.cat/xifra/demografia/mp.asp?Escenari=MIT&IdMenu=03020601>

El Decret d'aprovació del PECCat li atorgava caràcter de pla territorial sectorial i establia la seva vigència des de la seva entrada en vigor fins al 31 de desembre del 2020. El canvi polític en la direcció del Departament de Cultura va comportar el relleu en la direcció tècnica i, de retruc, la supressió de la Subdirecció General de Biblioteques. Aquest fets i la crisi econòmica poden haver estat la raó que el PECCat, i en concret les línies de suport als municipis petits, deixessin de ser una de les línies de treball. Tot i això, el Departament de Cultura ha manifestat que treballa per revisar-lo i una de les mesures a incorporar pot ser la flexibilització d'estàndards. Caldrà estar-hi a l'aguait.

3. La XPIL: 2014 i 2020

La Xarxa de Punts d'Informació i Lectura (XPIL) de la Diputació de Girona neix en aquest context l'any 2014 i com a conseqüència del PECCat i del pla pilot endegat.

La Diputació de Girona havia prestat suport continuat¹¹ en el temps a aquests espais de lectura pública de titularitat municipal per tal de contribuir a la seva consolidació i actuar com a factor de desenvolupament de les pràctiques culturals i de cohesió social. Aquest suport no es prestava de la manera sistemàtica i protocol·litzada que va permetre emprar l'organització de la Xarxa de Punts d'Informació i Lectura. La XPIL es va servir d'unes bases reguladores perquè els ajuntaments s'hi adherissin. Els requeriments (metres quadrats, fons, equipament, personal...) eren, simplificats, els que havia confegit la Subdirecció General de Biblioteques. Aquestes bases es van revisar i actualitzar l'any 2020.¹²

Els objectius inicials per a la constitució d'una xarxa XPIL es mantenen vigents:

- Elaboració d'un mapa de recursos del territori, amb la posada en comú de les accions que es desenvolupen en aquesta matèria a les comarques de Girona.
- Facilitar el treball en xarxa amb els i dels Punts d'informació i Lectura de la demarcació de Girona.
- Dotar de formació continuada el personal tècnic que treballa en aquests serveis.
- Estendre els instruments oferts per la Diputació de Girona a les biblioteques integrades al sistema de lectura pública, en la mesura de les possibilitats, als equipaments de la Xarxa de PILs.
- Dissenyar, consensuar i aplicar una metodologia comuna.
- Donar suport als grups de treball entre aquests centres i/o afavorir el treball amb la resta de biblioteques de la demarcació.

Els primers municipis a adherir-s'hi el mateix 2014 i que s'afegien a Vilajuïga i Amer van ser sis: Bolvir, Campllong, Camprodon, la Cellera, les Planes d'Hostoles i el Port de la Selva. Tots ells continuen obrint cada dia les portes. Actualment la XPIL està formada per setze biblioteques de sis comarques diferents.¹³

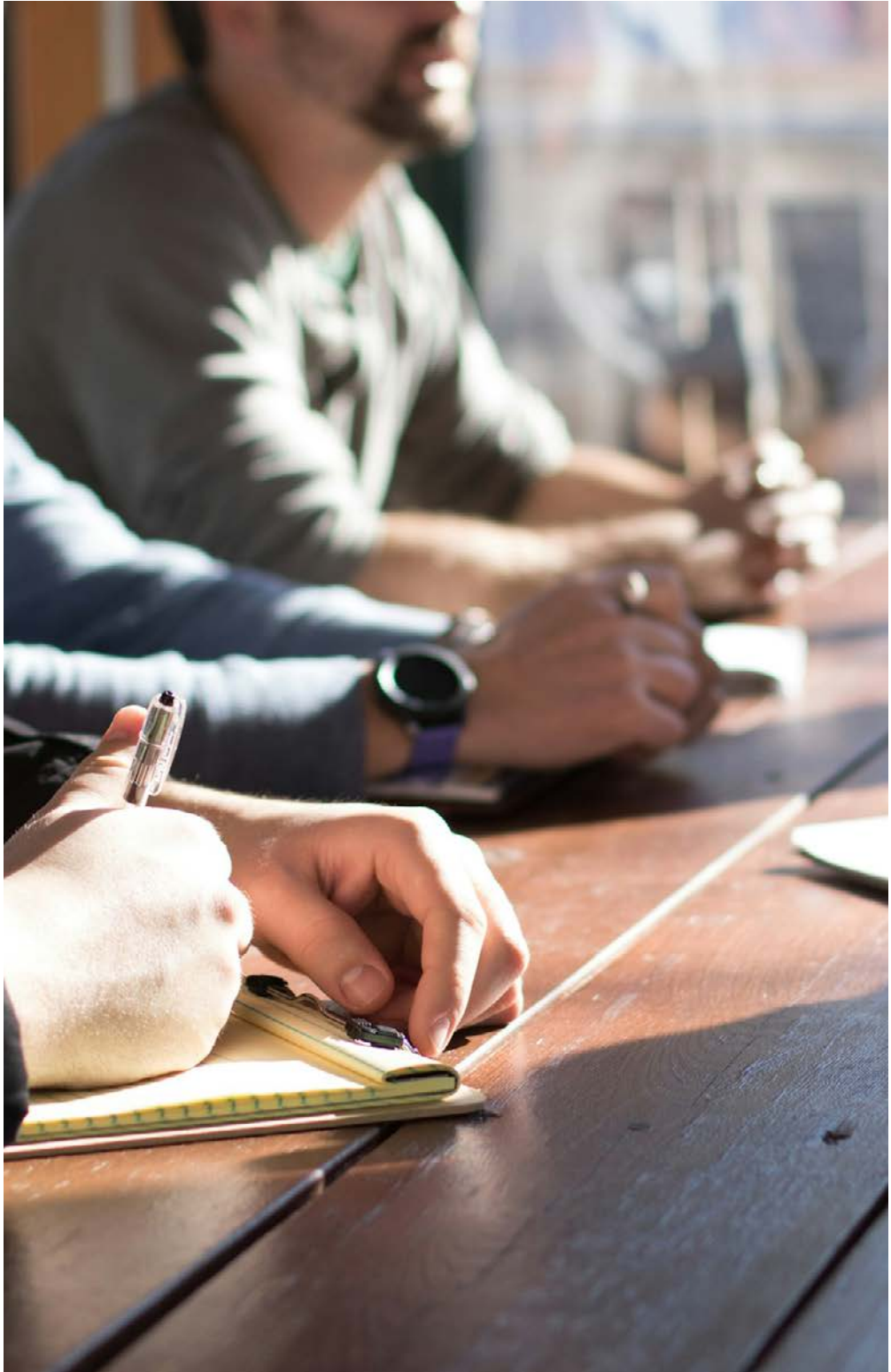
Els serveis bàsics que el Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona els ofereix són:

- Accés a la plataforma de comunicació i gestió de les biblioteques de la demarcació de Girona (Extranet).
- Accés al sistema de gestió de biblioteques, Micro_Bi.
- Formació permanent del Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona.
- Suport a la política de col·lecció.
- Suport econòmic per a la compra de fons i subscripció a publicacions periòdiques.
- Préstec Interbibliotecari setmanal (servei de la Generalitat de Catalunya).

11. S'hi destinaven recursos per a activitats, i es donaven subvencions directes als municipis amb centre de lectura.

12. Bases Xarxa de Punts d'Informació i Lectura (XPIL). Girona: Diputació, 2014. <https://www.ddgi.cat/web/document/1332> [Consulta: 3/10/2024].

13. Podeu consultar la relació de PIL al fitxer que podeu descarregar a: Biblioteca Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona - Girona - Biblioteques (bibgirona.cat).

- Assessorament en tasques tècniques i de gestió de l'equipament.
- Accés als diversos programes de foment de la lectura: préstec de recursos itinerants per al foment de la lectura (lots per a clubs de lectura —infantils i d'adults—, exposicions, aparadors, bibliocarretons), SAL-selecció d'autors locals, quaderns d'estiu, concursos literaris...).
- Participació en els grups de treball coordinats pel Servei de Biblioteques.

Cal fer menció expressa de Micro_Bi,¹⁴ el sistema de gestió de biblioteques. Aquest programari, creat i mantingut pel Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona, disposa de mòduls simplificats de catalogació, circulació i informes. També compta amb una aplicació per generar codis de barres.

També volem posar en relleu l'alt nombre de recursos itinerants oferts a les biblioteques de la demarcació de Girona. Com a exemple, durant el darrer any, les 16 biblioteques adherides han sol·licitat un total de 76 préstecs de recursos (bibliocarretons, aparadors, laboratoris de lectura, etc.).

4. 10 anys de XPIL: èxits i fracassos

Un dels canvis més significatius de les bases del 2020 de la Diputació de Girona sobre la Xarxa de PILs en relació amb les del 2014 és l'aposta per la flexibilitat de diferents aspectes. L'experiència avala que existeixen dos elements clau per garantir una llarga vida a un PIL: el fons i el personal.

Sovint el nucli original de la col·lecció s'ha conformat a partir de donatius de particulars, fet que compromet una col·lecció actualitzada i representativa de totes les disciplines i adreçada a

Alhora, per a aquests petits ajuntaments de pressupost migrat, la contractació de personal representa un escull important per a l'adhesió a la Xarxa.

totes les edats. El Servei de Biblioteques s'encarrega de la revisió i valoració de la idoneïtat del fons. En cas que el fons no sigui l'adequat, el Servei de Biblioteques pot denegar la sol·licitud o, en cas que es tracti d'una visita prèvia, recomanar a l'ajuntament de no tramitar-la fins a comptar amb un lot fundacional mínim i adient. S'ha avaluat la possibilitat que sigui la Diputació de Girona qui es faci càrrec del lot fundacional, però de moment es desestima: cal la implicació —sostinguda en el temps— de l'ajuntament per garantir el bon funcionament de l'equipament.

El personal és sempre la pedra angular de l'èxit de qualsevol equipament, també —o especialment— en aquest cas. Alhora, per a aquests petits ajuntaments de pressupost migrat, la contractació de personal representa un escull important per a l'adhesió a la Xarxa. Sovint es plantegen que l'equipament sigui gestionat per personal voluntari, aspecte totalment descartat per la Diputació de Girona. Els arguments són sòlids: provisionalitat, canvis constants dels responsables dels centres (i repeticions constants de les formacions inicials), manca de solvència i de garantia en la prestació professional i ininterrompuda del servei.

Cal dir que inicialment es va admetre aquesta modalitat de gestió amb voluntaris per obrir el servei si un funcionari se'n feia responsable i tutelava el funcionament. Aquesta pràctica es va demostrar ineficaç.

El requeriment de categoria professional, en tots els casos, és de C1. Més de la meitat de

14. Desenvolupat en el llenguatge de programació Ruby, utilitza MySQLi com a bases de dades i la interfície de l'aplicació està desenvolupada en Angular.

La xarxa XPIL no pretén, en cap cas, exercir una funció de trampolí per tal que els centres de lectura dels municipis de menys de 3.000 habitants acabin formant part del sistema de lectura pública

les places ho són, és a dir, que força places, no. Tot el personal, això sí, té la titulació requerida. Cal fer autocrítica, atès que malgrat els esforços esmerçats, no s'aconsegueix el just reconeixement professional.

Un altre aspecte a esmenar és el fet que diverses biblioteques fan un ús parcial de les funcionalitats del sistema de gestió de biblioteques Micro_Bi. En aquest sentit, tres de les setze biblioteques no utilitzen, per diversos motius, el catàleg per gestionar les transaccions de préstec, fet que dificulta no només el control del préstecs, sinó també poder generar les estadístiques i els informes necessaris per a l'avaluació i millora del servei.

Les dinàmiques de cada PIL són diferents com ho són les de qualsevol altra biblioteca del SLPC. El fet que alguns hagin mantingut, durant anys, un treball rigorós i ininterromput ha propiciat la seva integració al Sistema de Lectura Pública. Seria el cas de la Biblioteca Neus Català de Sant Julià de Ramis i la Biblioteca Anna Nadal i Serra de Riudellots de la Selva, que van passar l'any 2019 de formar part del XPIL a integrar-se al SLPC. Posteriorment, per motius similars i pels anys de feina continuada, el 2021, s'hi van integrar la Biblioteca municipal de Pals, la Biblioteca Teresa Juvé de Mont-ras i la Biblioteca Coldegria de la Cellera de Ter. D'aquestes cinc biblioteques, tres (Sant Julià, la Cellera i Riudellots) superen les mitjanes gironines d'usuaris actius per habitant i de préstec per habitant. Tret de Bolvir amb els usuaris actius per habitant, cal reconèixer que cap PIL no els supera (almenys no amb les dades disponibles).

Figura 2. El PIL1 de Bolvir (506 habitants, 2023) supera la mitjana gironina d'usuaris actius per habitant, probablement per l'existència de població amb segones residències.

La xarxa XPIL no pretén, en cap cas, exercir una funció de trampolí per tal que els centres de lectura dels municipis de menys de 3.000 habitants acabin formant part del sistema de lectura pública. Amb tot, tampoc vol ser un sostre de vidre. Les dinàmiques locals i el compromís i l'ambició de l'ajuntament no poden veure's constrets per les limitacions d'un centre de lectura i dels serveis de suport que rep. Aquestes biblioteques poden treballar noves dinàmiques i aprofundir la fonamentació per esdevenir biblioteques filials. De fet, Riudellots (2.092 habitants els 2023) ja està avançant en el projecte de construir una nova biblioteca adequada als estàndards.

D'altra banda, també ens trobem amb serveis que han hagut de ser donats de baixa de la Xarxa i sempre ha estat pel tema del personal. En alguns casos, eren equipaments amb voluntaris coordinats per un treballador municipal. Com hem mencionat, s'ha demostrat que no era una opció gens vàlida. També hi ha hagut alguna baixa per la impossibilitat dels ajuntaments de proveir les vacants.

En tot cas, entre les setze biblioteques que integren la xarxa gironina, trobem exemples de centres que fan una feina discreta, oferint uns serveis bàsics i d'altres que s'han constituït com l'equipament cultural de referència del municipi.

En total més d'una trentena de municipis o han comptat amb un PIL (i han estat baixa per integració al SLPC o per deixar de complir els requeriments) o l'han demanat (i se n'ha informat desfavorablement). I són, recordem-ho, 170 els municipis gironins de menys de 3.000 habitants.

D'una enquesta realitzada als professionals dels PILs l'estiu del 2024 se'n desprèn:

- Agrairien més visites de seguiment i més suport per a activitats.
- La valoració extremadament positiva de l'assessorament en la compra de fons; de l'atenció i la resolució d'incidències per part del Servei de Biblioteques de la Diputació, i del servei de préstec interbibliotecari.

La necessitat de superar la visió restringida de la biblioteca com a espai de lectura, d'estudi i per fer els deures.

5. A tall de conclusions

Ras i curt, d'aquesta anàlisi concloem que la XPIL és una bona eina per prestar suport als ajuntaments, alhora que es fa evident que hi ha marge de millora.

En l'àmbit local:

Els ajuntaments han d'arribar a consensos seriosos en el tema dels equipaments culturals per tal de garantir la continuïtat de les polítiques en lectura pública i fer-les impermeables als canvis de govern municipal.

Per les arques municipals és difícil arrancar i mantenir un servei com aquest que necessita arrelar per consolidar-se. Cal implicació municipal, dotar de recursos i ampliar la visió de sala de lectura i estudi o d'espai per fer els deures escolars. La biblioteca pot fer aquests papers, però n'ha de fer molts altres, pot convertir-se en el punt cultural i educatiu central del poble.

Els ajuntaments han d'arribar a consensos seriosos en el tema dels equipaments culturals per tal de garantir la continuïtat de les polítiques en lectura pública i fer-les impermeables als canvis de govern municipal.

Les dades confirmen que la constància i la implicació municipal tenen premi: l'augment significatiu i constant de préstecs i usuaris de les biblioteques consolidades en poblacions de menys de 3.000 habitants.

La selecció del personal, com a qualsevol altre equipament, és clau per a l'èxit i en tractar-se d'un servei unipersonal, potser encara més.

Els PILs han de ser més curosos en els seus procediments i en l'ús dels instruments que tenen a l'abast per tal d'avaluar amb garanties la seva feina i la seva evolució.

En l'àmbit supramunicipal

Caldria, per part del Departament de Cultura, l'actualització del Mapa de Lectura Pública i fer l'inventari, de manera contrastada i amb criteri, de l'existència de biblioteques en el municipis de menys de 3.000 habitants. La Diputació de Girona podria, amb aquesta informació, analitzar amb els ajuntaments la viabilitat de la seva integració a la Xarxa de PILs.

El Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona podria:

- reforçar el seguiment de l'equipament amb reunions periòdiques amb els representants municipals fins a la consolidació de la biblioteca.
- crear una línia de suport per a activitats.
- reforçar l'aposta amb lots fundacionals i el posterior seguiment de les adquisicions.

— continuar treballant amb els ajuntaments perquè la biblioteca pública sigui concebuda amb tota la seva potencialitat.

En aquests 10 anys, dels 25 municipis que s'han adherit a la xarxa, només hi ha hagut 4 baixes que interpretem com un fracàs col·lectiu: caldria analitzar millor les causes de cada cas. No sempre són atribuïbles a l'economia municipal.

Les 13 biblioteques en municipis de menys de 3.000 habitants del Mapa de Lectura Pública del 2003, avui en són 40 (que en serien 48 si 8 municipis no haguessin superat el llindar de població dels 3.000): 11 d'integrades al Sistema de Lectura Pública, 16 adscrites a la Xarxa de Punts d'Informació i Lectura i 13 que no reben suport supramunicipal (i de les quals caldria contrastar-ne l'existència i funcionament).

Sembla que els ajuntaments entenen que cal atendre les necessitats educatives i culturals dels ciutadans si és evitar el despoblament i atraure nous residents. Les dades reflecteixen la inquietud d'una quarta part dels ajuntaments gironins de municipis petits per dotar-se d'una petita biblioteca. Aquesta inquietud ha de trobar ressò i justa correspondència en els serveis que els presta la Diputació de Girona.

Bibliografia

ALDOMÀ BUIXADÉ, Ignasi; MÓDOL RATÉS, Josep Ramon. *Atlas del món rural 2022: despoblament o revitalització?*. Lleida: Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya; Associació Catalana de Municipis; Associació de Micropobles de Catalunya, 2022. <https://www.acm.cat/publicacions/atles-mon-rural-2022> [Consulta: 6/07/2024].

"Bases específiques reguladores de l'adhesió dels ajuntaments de població inferior a 3.000 habitants a la xarxa de punts d'informació i lectura (XPIL)". *Butlletí Oficial de la Província de Girona*, núm. 186 (25-09-2020). <https://ssl4.ddgi.cat/bopV1/pdf/2020/186/202018606822.pdf> [Consulta: 6/07/2024].

"Bases reguladores de l'adhesió dels ajuntaments de població inferior a 3.000 habitants a la Xarxa de Punts d'Informació i Lectura (XPIL)". *Butlletí Oficial de la Província de Girona*, núm. 145 (31-07-2014). <https://ssl4.ddgi.cat/bopV1/pdf/2014/145/201414508486.pdf> [Consulta: 6/08/2024].

"Edicte de correcció d'errades [de les Bases reguladores de l'adhesió dels ajuntaments de població inferior a 3.000 habitants a la Xarxa de Punts d'Informació i Lectura (XPIL)". *Butlletí Oficial de la Província de Girona*, núm. 221 (19-11-2014). <https://ssl4.ddgi.cat/bopV1/pdf/2014/145/201414508486.pdf> [Consulta: 6/08/2024].

Ley 7/1985, de 2 de abril, reguladora de las bases del régimen local. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 80 (03/04/1985). <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1985-5392>. [Consulta: 14/07/2024].

Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 1727 (29/03/1993). <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/1993/03/18/4> [Consulta: 14/07/2024].

Llei 3/1981, de 22 d'abril, de biblioteques. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 123 (29/04/1981). <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/1981/04/22/3> [Consulta: 14/07/2024].

Llei 8/1987, de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 832 (27/04/1987). <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/1987/04/15/8> [Consulta: 14/07/2024].

Mapa de lectura Pública de Catalunya. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 2003. 601 p.

Mapa de lectura Pública. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 2014. https://biblioteques.gencat.cat/web/.content/tematic/el-servei-de-biblioteques/linies-dactivitat/planificacio-bib/mapa-lectura-publica/documents/MLPC_2014.pdf [Consulta: 14/07/2024].

MARTÍNEZ ILLA, Santiago; RENEDO I PUIG, Carme. "El Pla <3000 dins el PECCat: una oportunitat per l'accés als serveis bibliotecaris en poblacions petites" a *12 Jornades Catalanes d'informació i Documentació*. Barcelona: COBDC, 2010. https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/reneo_pla_3000.pdf [Consulta: 6/09/2024]. ■